

Μάικλ Σαντέλ: «Ανήθικη η κοινωνία της αγοράς»

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΧΑΡΒΑΡΝΤ ΑΠΑΝΤΑ...

Αν σας ρωτούσαν ποιο είναι το πιο δημοφιλές μάθημα στο Χάρβαρντ, δύσκολα θα μαντεύατε τη σωστή απάντηση: Είναι οι παραδόσεις του Μάικλ Σαντέλ για την πολιτική φιλοσοφία. Οπου και αν μιλάει, από τη Βοστώνη ως το Τόκιο, τον υποδέχονται σαν ροκ σταρ. Στις διαλέξεις του δεν πέφτει καρφίτσα από ανθρώπους που τρέχουν να ακούσουν πώς θα απαντούσε, π.χ., σήμερα ο Αριστοτέλης στα ηθικά διλήμματα του 2011: Πώς θα πρέπει να καταναμεθούν τα βάρη της λιτότητας; Ποιος είναι ο ευθύνες των πλουσίων σε μια δίκαιη κοινωνία; Πρέπει να υπάρξουν ηθικά όρια στις αγορές; «Σε καιρούς οικονομικής κρίσης ξεχάσαμε την ηθική και χάσαμε την τέχνη του δημοκρατικού διαλόγου» τονίζει ο αμερικανός καθηγητής, ο οποίος πιστεύει ότι και τα πλέον αμφιλεγόμενα ζητήματα μπορούν να φωτιστούν από μια στέρεη ηθική επιχειρηματολογία.

Ο Μάικλ Σαντέλ πιστεύει ότι η κρίση χρέους της Ελλάδας έχει και ηθικές διαστάσεις.

«Στις δυτικές δημοκρατίες προσπαθούμε συχνά να συζητήσουμε για την πολιτική και την οικονομία χωρίς να αναφερόμαστε σε ζητήματα ηθικής, αξιών και κοινού καλού. Πιστεύω ότι είναι λάθος. Οδηγεί σε μια τεχνοκρατική, διαχειριστική πολιτική που δεν μπορεί να εμπνεύσει τους πολίτες να συμμετέχουν. Δεν είναι δυνατόν να μιλήσουμε για μια δίκαιη κοινωνία χωρίς να απαντήσουμε σε ηθικά ερωτήματα- ποια αγαθά αξίζει να επιδιώξουμε; ποιες αρετές αξίζει να καλλιεργήσουμε και ποιες είναι οι υποχρεώσεις μας απέναντι στους άλλους πολίτες; Όπως βλέπουμε σήμερα στην Ελλάδα, η συζήτηση για τα οικονομικά προβλήματα, για το χρέος, τα ελλείμματα, τη λιτότητα και τη φοροδιαφυγή είναι αναπόφευκτα ηθικά ερωτήματα. Πώς θα πρέπει να καταναμεθούν τα βάρη της λιτότητας; Ποιος είναι ο ευθύνες των πλουσίων προς τα λιγότερο προνομιούχα μέλη της κοινωνίας; Πώς απαντά σε αυτά τα ερωτήματα μια δίκαιη κοινωνία;».

Αντίθετα από πολλούς σύγχρονους φιλοσόφους, λέει ότι πρέπει να υπάρχουν ηθικά όρια στις ελεύθερες αγορές: «Οι αγορές είναι πολύτιμα εργαλεία για την οργάνωση της παραγωγικής δραστηριότητας. Αλλά δεν είναι αυτοσκοπός και δεν μπορούν από μόνη τους να ορίσουν τη Δικαιοσύνη. Στο βιβλίο μου "Δικαιοσύνη- Τι είναι το σωστό" (σ.σ.: κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις εκδόσεις Πόλις) εξετάζω τη φιλοσοφία της ελεύθερης αγοράς. Σύμφωνα με αυτήν, όποια αναδιανομή εισοδήματος και πλούτου γίνεται βάσει εθελοντικής συνεισφοράς στην ελεύθερη αγορά είναι δίκαιη. Αλλά προβάλλω αντιρρήσεις σε αυτή την άποψη. Ρωτώ αν κάποια αγαθά δεν θα πρέπει να πωλούνται και να αγοράζονται με χρήματα. Για παράδειγμα, πρέπει να υπάρχουν αγορές για ανθρώπινα όργανα προς μεταμόσχευση; Για τη στρατιωτική θητεία; Ποιος πρέπει να είναι ο ρόλος των αγορών στην Παιδεία και στην Υγεία; Αν υπάρχουν κάποια πράγματα που δεν πρέπει να αγοράζονται με χρήματα, πρέπει να κάνουμε μια δημόσια συζήτηση για τα ηθικά όρια των αγορών. Αλλιώς διατρέχουμε τον κίνδυνο να διολισθηθούμε από μια οικονομία της αγοράς σε μια κοινωνία της αγοράς, στην οποία κοινωνικές σχέσεις και αξίες μετατρέπονται σε εμπορεύματα κατ' εικόνα των αγορών».

Ο Σαντέλ αρχίζει τις παραδόσεις του κάνοντας μια συγκεκριμένη ερώτηση. Π.χ.: «Είναι δίκαιο ότι οι διευθύνοντες σύμβου-

λοι των μεγάλων επιχειρήσεων κερδίζουν 344 φορές περισσότερα από τον μέσο εργαζόμενο στις ΗΠΑ;».

«Το 1980 οι διευθύνοντες σύμβουλοι στις μεγάλες εταιρείες έβγαζαν μόνο 42 φορές περισσότερα χρήματα από τον μέσο εργαζόμενο, επομένως κάτι έχει αλλάξει. Αν πιστεύετε ότι αυτές οι διαφορές απηχούν τη μεγαλύτερη προοπτική, ευφύια και σκληρή δουλειά των στελεχών, πρέπει να αναρωτηθούμε αν οι διευθύνοντες σύμβουλοι εργάζονται οκτώ φορές πιο σκληρά αν είναι οκτώ φορές πιο έμπιστοι σήμερα από ό,τι το 1980. Αυτό είναι μάλλον απίθανο. Ετσι, πρέπει να υπάρχουν άλλες εξηγήσεις, που έχουν να κάνουν με τις αλλαγές στην παγκόσμια οικονομία, αλλά αυτό δείχνει ότι ο μισθός των μεγαλοστελεχών καθορίζεται από παράγοντες ανεξάρτητους από την ηθική αξία εκείνου που τον λαμβάνει. Στο βιβλίο μου χρησιμοποιώ αυτό το παράδειγμα για να εξετάσω το μεγαλύτερο ερώτημα του ποιος αξίζει τι: Πώς θα πρέπει να διανέμονται το εισόδημα, ο πλούτος και τα αγαθά σε μια δίκαιη κοινωνία;».

«Θα σκότωνες τον χοντρό για να σώσεις το τρένο»;

Χρησιμοποιεί εκλαϊκευτικά παραδείγματα όπως: «Ενα τρένο περνάει με τα φρένα σπασμένα. Αν ένας πολύ χοντρός άνθρωπος πέσει στις γραμμές θα σκοτωθεί, αλλά θα σωθούν πέντε εργαζόμενοι στις γραμμές. Εσείς θα τον σπρώχνετε;». Περίπου 15.000 φοιτητές του Χάρβαρντ έχουν παρακολουθήσει το θρυλικό μάθημα του Σαντέλ για τη «Δικαιοσύνη». Εξάλλου εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι συντονίζονται στην ιστοσελίδα <http://www.justiceharvard.org> και τον παρακολουθούν ζωντανά στον υπολογιστή.

Τι θα έλεγε σήμερα ο Αριστοτέλης

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Σαντέλ είναι ο ακαδημαϊκός που επανέφερε στη σύγχρονη πολιτική φιλοσοφία τον Αριστοτέλη, τον οποίο επικαλείται πολύ συχνά στις διαλέξεις και στα βιβλία του.

- Πώς θα απαντούσε ο Αριστοτέλης στο ερώτημα αν «δικαιούται» μια κυβέρνηση να φορολογεί τους πλουσίους για να βοηθήσει τους φτωχούς; «Ο Αριστοτέλης θα έλεγε ότι πρέπει πρώτα να προσδιορίσουμε τον σκοπό της πολιτικής κοινότητας. Μόνο τότε μπορούμε να αποφασίσουμε ποιο σύστημα φορολόγησης ή δημόσιων οικονομικών είναι δίκαιο. Η απάντησή του, φυσικά, είναι ότι σκοπός της πολιτικής δεν είναι μόνο να προωθήσει την ασφάλεια και τις οικονομικές συναλλαγές, αλλά να καλλιεργήσει και την αρετή των πολιτών. Ο Αριστοτέλης θα έλεγε ότι ένα πολύ μεγάλο χάσμα ανάμεσα στους πλούσιους και στους φτωχούς θα πονόμυε την πολιτική αρετή και το κοινό καλό. Οι πλούσιοι θα διαφθείρονταν και οι φτωχοί θα οδηγούνταν σε διάσπαση από τις υλικές τους ανάγκες για να συμμετάσχουν στη δημόσια ζωή».

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ

Μάρκας Toyota Yaris Hatchback 2011, με 53 χιλιάδες, σχεδόν καινούργιο.

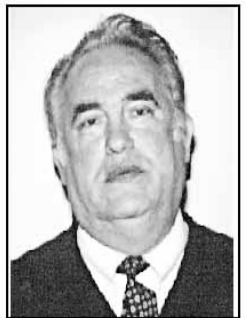
Πωλείται \$16,000.

Τηλ. 9569 0442

12644

totalmotors
ROCKDALE

Ο γνωστός στην ελληνική παροικία **Κώστας Τζαβέλλας** ανακοινώνει στην εκλεκτή πελατεία του ότι **μετακόμισε** από την City Ford Rockdale στην καινούργια θυγατρική εταιρεία **Total Motors**.

Εκεί θα σας εξυπηρετήσει, με την πολυετή πείρα του. Μεγάλη συλλογή από μεταχειρισμένα αυτοκίνητα σε άριστη κατάσταση.

ΚΩΣΤΑΣ ΤΖΑΒΕΛΛΑΣ

Τηλ. 8577 4122 Mob. 0407 182 938
273 - 291 Princes Hwy, Rockdale
ctzavellas@totalmotors.com.au

12567

ΔΑΝΕΙΑ LOANS

Δάνεια για όλες τις ανάγκες και στα μετρα σας

7.20%
3 YEAR
FIXED
HOME LOAN*

HOME LOANS FROM
6.67%
VARIABLE*

HOME LOANS UP TO
95% LVR
NO GENUINE
SAVINGS REQUIRED*

COMMERCIAL
LOANS UP TO
75% LVR*

* Conditions Apply. Apply within for more information.

Construction & Development Loans Available*

No BAS Lo-Doc Loans
Residential & Commercial*

astrea

- First Home Buyers
- Home Loans
- Lo-docs
- Commercial loans
- Car & equipment leasing
- Re-finance

Tel 02 8507 3000
Mob 0424 800 600
Fax 02 9713 9222
email loans@astrafinance.com.au

- 2nd Mortgages / Caveat Loans
- Δάνεια χωρίς TAX RETURNS loans
- Δάνεια με προβλήματα CRAA or DEFAULT ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Level 2, Suite 203
118 Great North Road
Five Dock NSW, 2046